

UNIVERZA V LJUBLJANI
FILOZOFSKA FAKULTETA
ODDELEK ZA SLOVENISTIKO

URŠKA BARUT

Saša Vegri, Tebi v tišino

Diplomska naloga

Mentorica: izr. prof. dr. Irena Novak-
Popov

Univerzitetni študijski program prve
stopnje: Slovenistika – D (Umetnostna
zgodovina)

Ljubljana, 2014

Izjava o avtorstvu

Izjavljam, da je diplomsko delo v celoti moje avtorsko delo ter da so uporabljeni viri in literatura navedeni v skladu z mednarodnimi standardi in veljavno zakonodajo.

Ljubljana, september 2014

Urška Barut

Izvleček

Saša Vegri, Tebi v tišino

Albina Vodopivec z umetniškim imenom Saša Vegri je bila slovenska modernistična pesnica. V diplomskem delu se posvečam predvsem njeni zadnji pesniški zbirki za odrasle, *Tebi v tišino*. Za boljšo ilustracijo njenega pesniškega razvoja in za boljšo analizo zbirke, v kateri je pesnica pisala o temah, ki so jo začele zanimati že v prvi pesniški zbirki, sem se posvetila tudi analizi drugih zbirk pesmi za odrasle, ki jih je pesnica izdala. Zaradi boljše preglednosti sem v analizo poskušala vključiti čim več analiz, ki so jih že objavili drugi avtorji, ter s tem ustvarila čim bolj raznolik pregled vtisov, ki jih je poezija Saše Vegri pustila na različnih bralcih.

Ključne besede: modernizem, intimizem, Saša Vegri, sodobna slovenska poezija

Abstract

Saša Vegri, Tebi v tišino

Albina Vodopivec with an artistic name Saša Vegri was a Slovene modernist poet. In my thesis I mostly focus on her last adult collection of poetry, *Tebi v tišino*. In order to better illustrate her poetic development and to better analyse the collection in which the poet wrote about the subjects for which she first started to show interest in her early work, I also focused on an analysis of her other collections of poetry for adults. For better illustration I tried to incorporate in my interpretation as many different analyses already published by other authors as possible. With that I hope to create as diverse overview of the impressions that the poetry of Saša Vegri left on different readers of her work as possible.

Key words: modernism, intimism, Saša Vegri, modern Slovene poetry

1 KAZALO

1	KAZALO	4
2	UVOD	5
3	SAŠA VEGRI	6
4	INTIMIZEM IN MODERNIZEM	7
4.1	INTIMIZEM	7
4.2	MODERNIZEM	7
5	<i>TEBI V TIŠINO</i>	8
5.1	OD ZBIRKE <i>MESEČNI KONJ DO KONSTELACIJ</i>	8
5.1.1	<i>Mesečni konj</i>	8
5.1.2	<i>Naplavljeni plen</i>	9
5.1.3	<i>Zajtrkujem v urejenem naročju</i>	10
5.1.4	<i>Ofelija in trojni aksel</i>	12
5.1.5	<i>Konstelacije</i>	13
5.2	<i>TEBI V TIŠINO – ANALIZA ZBIRKE</i>	13
6	ZAKLJUČEK.....	22
7	VIRI IN LITERATURA	24

2 UVOD

Albina Vodopivec, znana pod umetniškim imenom Saša Vegri, je sodobna slovenska pesnica. V svojih pesmih se je lotevala tematik, ki so bolj splošne in s tem blizu vsem bralcem - ljubezen, odnos do sveta, razblinjanje idealov, hkrati pa je v njenih pesmih vidna tematika, ki je zanjo zelo značilna, tematika materinstva.

V diplomski nalogi se bom predvsem posvetila njeni zadnji pesniški zbirki za odrasle, *Tebi v tišino*. Vendar pa bom za boljšo ilustracijo razvoja njenega pesništva in njenega načina obravnave tem, del diplomske naloge posvetila tudi njenim prejšnjim pesniškim zbirkam za odrasle, to so *Mesečni konj*, *Naplavljeni plen*, *Zajtrkujem v urejenem naročju*, *Ofelija in trojni aksel* in *Konstelacije*.

Za razumevanje časa, v katerem je pesnica živela, bom opisala tudi čas in sloge, v katerih je Saša Vegri ustvarjala. Ker je pesnica imela zelo svojevrsten pogled na to, kako naj bi bralci doživljali njeno poezijo, bom tudi to vključila v analizo njenih zbirk.

Analiza pesniških zbirk ni nikoli dokončano delo, saj je predvsem odvisna od perspektive vsakega posameznega bralca in tega, kar je značilno zanj, za njegovo doživljanje sveta in izkušnje, ki si jih je nabral do trenutka, ko je v roke prijel pesniško zbirko. Prav tako se pesniška zbirka z vsakim naslednjim branjem spreminja, bralec lahko vsakič iz nje potegne nekaj novega, tako zaradi novih okoliščin, v katerih zbirko bere, kot tudi zato, ker ga pesniška zbirka z vsakim branjem pusti z nekaj novimi izkušnjami in pogledi na svet. Tako je pričujoča diplomska naloga moja analiza zbirke in se lahko v marsičem razlikuje od vtisov, ki jih je zbirka pustila na drugih bralcih.

3 SAŠA VEGRI

Saša Vegri je umetniško ime Albine Vodopivec, rojene Doberšek. Rodila se je 12. decembra 1934 v Beogradu Francu in Alojziji Doberšek. Marca 1941 se je družina preselila v Vinski Vrh blizu Šmarja pri Jelšah, saj sta starša odraščala v bližnjih krajih. Po končani nižji gimnaziji v Celju je med leti 1948 in 1953 obiskovala tekstilni oddelek šole za umetno obrt v Ljubljani. Med leti 1954 in 1955 je bila zaposlena na Geodetskem zavodu kot risarka. Kot risarka je bila leta 1956 zaposlena tudi pri Exportprojektu. Med leti 1955 in 1958 je na Filozofski fakulteti v Ljubljani študirala na Oddelku za umetnostno zgodovino. Od leta 1955 do 1957 in od leta 1961 do 1967 je delala kot samostojna književnica. Od leta 1967 do 1968 je kot knjižničarka delala v Knjižnici Jožeta Mazovca v Mostah, od 1968 do 1978 je delala v Pionirski knjižnici v Ljubljani, od leta 1978 do upokojitve pa v Mestni knjižnici oziroma Knjižnici Otona Župančiča (<http://www.slovenska-biografija.si/oseba/sbi799114/> Dostop 1. 7. 2014).

Poezijo je najprej objavljala v revijah *Beseda*, *Mlada pota*, kasneje tudi *Naša sodobnost*, *Revija 57*, *Perspektive* in *Dialogi*. Leta 1958 je pri Cankarjevi založbi izdala intimistično pesniško zbirko *Mesečni konj*. Tri leta kasneje, leta 1961, je izdala ostrejšo in bolj razlepoteno zbirko, ki je govorila o stiskah vsakdanjega življenja, z naslovom *Naplavljeni plen*. Zbirki *Zajtrkujem v urejenem naročju* iz leta 1967 ter *Ofelija in trojni aksel* iz leta 1977, sta modernistični in govorita o materinstvu in zakonu pesnice. Najbolj modernistično inovativna zbirka pa je zbirka *Konstelacije* iz leta 1980. Po izidu *Konstelacij* Saša Vegri dvajset let ni izdala nove zbirke. Njena zadnja pesniška zbirka je sestavljena iz preprostih in minimalističnih intimnih ljubezenskih pesmi. Naslov njene zadnje pesniške zbirke iz leta 2001 je *Tebi v tišino* (NOVAK POPOV 2005: 284)

Poleg pesmi za odrasle je Saša Vegri pisala tudi pesmi za otroke. Prva je leta 1975 izšla otroška slikanica *Jure kvak kvak*. Za drugo otroško zbirko, *Mama pravi, da v očkovi glavi* iz leta 1977, je leta 1980 prejela Levstikovo nagrado. Tema zbirkama sta sledili zbirki *To niso pesmi za otroke ali kako se dela otroke*, iz leta 1983, in *Kaj se zgodi, če kdo ne spi*, iz leta 1991. Zadnji sta izšli zbirki *Onkraj sveta*, leta 2005, in *Naročje kamenčkov*, leta 2009 (GOLOB 1991: 127-128).

Saša Vegri je umrla 29. avgusta 2010 v Ljubljani, kjer je tudi pokopana (<http://www.slovenska-biografija.si/oseba/sbi799114/> dostop 1. 7. 2014).

4 INTIMIZEM IN MODERNIZEM

4.1 INTIMIZEM

Takoj po koncu druge svetovne vojne je za kratek čas kot glavna literarna in umetniška zvrst prevladal socrealizem, ki pa se pri nas ni dolgo obdržal. Po letu 1948, ko je prišlo do dokončnega preloma s stalinizmom, je v slovenskem literarnem ustvarjanju začelo prihajati do postopnega izrazitega obračanja k intimizmu.

Intimizem se ukvarja z notranjimi problemi vsakega posameznega človeka, nato pa se obrne tudi k vprašanju, ki se tičejo človeštva na sploh. Notranji problemi posameznika na duševni ravni pogosto obravnavajo poleg vsakdanjih čustvenih težav tudi razkol med marksističnimi idejami in eksistencialističnimi pogledi na življenje, ki so jih imeli slovenski avtorji. V slogu se mešajo vplivi tradicionalnega realizma z ekspresionističnimi in do neke mere tudi nadrealističnimi slogi. Določena mera intimizma se kaže na vseh področjih in slogih. Tudi v tistih, ki se na prvi pogled zdijo skrajno eksistencialistični, lahko na neki ravni vidimo globoko moralno prizadetost subjekta. Ne glede na slog, lahko tako najdemo delce intimizma skoraj povsod, saj ne glede na odtujenost subjekta od okolice in ne glede na njegovo navidezno nezainteresiranost, lahko pod plastmi drugih slogov vidimo strah, bolečino in željo po ljubezni in dobroti v človeštvu (PATERNU 1966: 250)

4.2 MODERNIZEM

Intimizem velja za začetno fazo modernizma. Modernizem se začne začetek 50. let z zbirkami kot so *Požgana trava* (1958), *Svinčene zvezde* (1958), *Mozaike* (1959) in *Mesečni konj* (1959) Saše Vegri. Opisi modernizma se med seboj precej razlikujejo, vendar pa jim je skupna ugotovitev, da pri modernizmu pride do tega, da subjekt izgubi idealizem prejšnjih obdobij in pade v eksistencialistično krizo, kjer dvomi vase in v svet okoli sebe. Ta izguba vere v svet in samega sebe je vidna na vseh ravneh besedil, tako v vsebini, kot v obliki. Prihaja do zavračanja tradicionalnih izrazov lepega, ki jih nadomesti fantastika in opisi primitivnih, barbarskih kultur ter uporaba demonskih in travmatičnih podob iz mitov in legend. V poeziji prevladuje neharmoničen, razlepoten in popačen svet, ki ga pesniki pogosto opisujejo z mero črnega humorja. Zaradi težko razumljivih podob in simbolov, ki so sestavljale novo poezijo, le-ta pri bralcih in posledično pri založnikih ni bila priljubljena. Pesniki se naslanjajo na različne evropske sloge, od simbolizma in nadrealizma pri Strniši in Saši Vegri do ekspresionizma, ki ga lahko vidimo v poeziji Daneta Zajca. (NOVAK-POPOV 2014: 12-15)

5 *TEBI V TIŠINO*

5.1 *OD ZBIRKE MESEČNI KONJ DO KONSTELACIJ*

Leta 1978 je France Pibernik izdal knjigo *Med tradicijo in modernizmom*. Knjiga je rezultat dopisovanja med Pibernikom in slovenskimi modernističnimi ustvarjalci. Z vprašanji, ki jih je zastavil v pismih, je Pibernik dal slovenskim pesnikom možnost, da delno razlagajo svoja dela ter izrazijo svoje mnenje o modernizmu, tradiciji ter o bolj splošnih temah njihovega ustvarjanja. Med drugimi je svoje mnenje izrazila tudi Saša Vegri. V svojem pismu je izrazila zaupanje v svoje pesmi, ki naj bi namesto nje opravile komunikacijo z bralcem. Pisano besedo pesnica razume kot živ organizem, ki »s svojo prisotnostjo v naši zavesti oddaja različne kvalitete« (PIBERNIK 1978: 318). Te kvalitete nato v vsakem bralcu ustvarijo drugačna razmerja, ki so odvisna od bralčevih izkušenj. Veliko pomembnost pesnica pripisuje bralčevim asociacijam, saj lahko enaka pesem, oziroma katerakoli pisana beseda, v različnih ljudeh vzbudi različne asociacije in občutke. Zato avtorica ne želi predlagati, kako naj bralec razume ali bere njene pesmi, saj spoštuje sklop asociacij, ki so lastne vsakemu bralcu. (PIBERNIK 1978: 317-319). Ker tako vsak posameznik drugače bere in razume besedila, ki jih bere, bom za čim boljšo preglednost v analizo zbirk Saše Vegri poskušala vključiti čim več možnih interpretacij.

5.1.1 *Mesečni konj*

Zbirka *Mesečni konj* je izšla pri Cankarjevi založbi leta 1958. Istega leta sta izšli tudi pesniški zbirki Daneta Zajca *Požgana trava* in Vena Tauferja *Svinčene zvezde*, leto kasneje pa še zbirka Gregorja Strniše *Mozaiki*. Te pesniške zbirke so zaznamovale prehod iz petdesetih v šestdeseta leta. V tem času je poezija doživela prehod iz osredotočanja na človeka in na njegovo sentimentalno čustvenost v poezijo, ki se ukvarja z iskanjem smisla v svetu, v katerem se je znašla. (PONIŽ 2001: 133)

Prva zbirka Saše Vegri kaže večjo čustveno intenzivnost kot njene naslednje zbirke. V pesmih se še pozna njena povezanost z naravo in čutnost, ki jo ta vzbuja v njej. Hkrati pa se v njej začne kazati nemir, želja po čutnosti druge vrste. Prva spoznavanja erotike in ljubezni med moškim in žensko so vidni v marsikateri pesmi, vendar so skoraj vedno še povezani z naravo in se ali povezujejo z burnostjo naravnih pojavov ali pa burnost njenih čustev predstavlja antitezo tihoti in mirnosti speče narave. (NOVAK POPOV 2003: 259-260; BREZOVAR 1960: 88)

Saša Vegri v zbirki *Mesečni konj* še vedno kaže zaupanje v moč in zmožnost izražanja svojega jezika. V njenih pesmih se še izraža njena povezanost s tradicijo prednikov in zanašanje na svoje korenine. Vendar pa v tej pesniški zbirki že začenja zavračati to tradicijo. Tako se svojih korenin hkrati zaveda in jih spoštuje, a se od njih začenja odmikati.

Povezanost s preteklostjo in tradicijo lahko vidimo v pesmi *Med verzi*:

*Nikar ne zavržite spominov
in senc
svojega življenja,
to je bogastvo naših oči,
to so sončni ugrizi preteklosti,
kadar vas zažejajo sedanost.
Saj že prerasla oblačila,
če jih objameš s pogledom,
vrnejo del življenja.
O, nikar ne zavržite spominov
in senc svojega hotenja,
ljudje,
ki imate v telesu napete strune,
da bi pele,
saj so vse preteklosti bele,
čisto bele, zbledele od let.*
(Saša Vegri, *Med verzi*, *Mesečni konj*, 1958)

Isto idejo izraža tudi pesem *Še vedno rastem*, z verzi: »Še vedno rastem / iz večnih bokov / zdrave zemlje.« in »Z besedami / mojega plemena govorim, / ki ni poznalo bojazni / in je verjelo v kletev / in molitev / kot v svojo zdravo čredo.« (VEGRI 1958:58-59)

V pesmih, ki so zbrane v zbirki *Mesečni konj*, je izpostavljen begajoči in nepotešeni subjekt, ki še išče svoje mesto na svetu. Pesmi so zelo subjektivne in na spontan način izražajo mladostni nemir, drznost in negotovost. (PONIŽ 2001: 133-134)

5.1.2 Naplavljeni plen

Druga zbirka pesmi Saše Vegri je izšla leta 1961. V drugi zbirki je bolj do izraza prišla modernističnost njene poezije, s katero tudi pokaže, da »ženska« poezija ni nič bolj poetična od sočasne »moške« poezije. (NOVAK POPOV 2003: 260)

Pesmi v tej zbirki so razdeljene na tri razdelke, z naslovi *Rumena luč*, *Zasnuli mesec* in *Vas*. Prvi razdelek vsebuje bolj erotične pesmi, v katerih pesnica raziskuje odnose med partnerjema po tem, ko se prva zaljubljenost že poleže. Razdelek *Zasnuli mesec* začenja opisovati tematiko materinstva, ki se kot glavna tematika nadaljuje v vseh kasnejših zbirkah. Razdelek *Vas* kaže

opustošenje njenih otroških idealov skozi opise vasi, ki niso slike podeželske idile v povezavi z naravo, temveč so opustošene in zapuščene. (NOVAK POPOV 2003: 260; NOVAK 1962: 845)

Pesnici se v tej zbirki razblinijo ideali, ki so še vidni v prejšnji zbirki, kar je vidno v pesmi *Moja čreda*.

*moja čreda
je poklana
in nasoljena.*

*V roži
opoldanskega sonca
je žalost
kot svinec.
Nevidne roke
me klešejo,
v trd kamen,
brez radosti
zelene,
brez
žarečega sovraštva,
brez strun
mojih žil.*

*Nevidne roke
me klešejo
v okamenel opomin.*
(Saša Vegri, *Moja čreda, Naplavljeni plen*, 1961)

V zbirki je tudi vidna dvojnost pesničinih čustev. Po eni strani tako lirski subjekt še vedno išče to, kar je iskal že v prvi zbirki, srečo in smisel, po drugi pa nad tem, da bo dosegel svoje cilje že obupuje. Zelo pomembno vlogo igra tudi erotika. Zbirka prikazuje zrel odnos do svojega telesa in vsega, kar prinaša – od odnosa med partnerjema, do otrok. Pesmi v zbirki prikazujejo tako vzpone kot padce v razmerju med subjektom in njenim partnerjem in otrokom, kakor tudi razmerja, subjekta do same sebe. (PONIŽ 2001:134)

5.1.3 Zajtrkujem v urejenem naročju

Naslednja zbirka Saše Vegri z naslovom *Zajtrkujem v urejenem naročju* je izšla leta 1967. Zbirka je sestavljena iz 32 pesmi, ki so razvrščene v cikle z naslovi *Vezenje sna*, *Uspavanke strahu* in *Relikvije (Družina, Balkon, Prijateljica)*. Pesmi iz zbirke so napisane skozi oči matere, ki je postala os, okoli katere se neprenehoma vrtita dva otroka. Njena otroka nastopata v vlogi personifikacije metafizične ideje Biti, ki jo drugi pesniki iščejo v drugih virih zunaj

družinskega okolja. Hkrati bi lahko ravno način, ki ga uporablja v svojih pesmih, kjer so pesmi le okvir, v katerem predstavi sebe, kazal na povratak k tradicionalni poeziji, ne v obliki, temveč v neki meri v vsebini. Saša Vegri skozi materinstvo preseže nihilizem drugih pesnikov, saj kljub razpadu iluzij in kljub temu, da se opisuje kot sužnjo svojima otrokoma, ravno zaradi svoje materinske vdanosti vztraja zapisana življenju. Skozi poezijo ubesedi svojo brezpogojno ljubezen do otrok, ki jo jemljeta kot samoumevno. Skozi zbirko je tudi vidno, da sta se volja in iskanje smisla in sreče, ki sta še vidni v prejšnji zbirki, sedaj dokončno izgubili. (KERMAUNER 1967: 5-11; PIBERNIK 1967: 1047; PONIŽ 2001: 135)

*Kakor kruh in jedi
jemljeta moje želje
in jih brezbrizno puščata kjerkoli.
Razsipljeta mi čas
po vseh kotih vrta
in me neutolažljivo kličeta,
kadar leze polž po poti
ali je kak odpadel list
podoben čolnu.
Skrivam se pred njima
za navidezno brezčutnostjo,
ali preprosto
za vežnimi vrati,
da mi ne bi razmetala vsega,
kar hočem obdržati zase.
A sledita me
do ograje mojega pogleda
in se tam utaborita
pod jesensko nebo
in moje oči:
majhna, hrabra
in radovedna.
V trenutku
ju radovednost
prežene na rob pločnika
in tečeta za psom
ali avtomobilom,
kot da bi tekla v moje naročje.
In jaz tečem za njima,
zmedena in prestrašena,
tečem, a ju nikoli ne dohitim.*
(Saša Vegri, Uspavanke strahu I, *Zajtrkujem v urejenem naročju*, 1967)

V drugem delu zbirke se Saša Vegri predstavi ne le kot mati, ampak tudi kot žena. Njen novi status žene in matere je glavni razlog za uničenje idealov in mladostniških želja, ki jih lahko zaznamo v zbirki *Mesečni konj*. Svobodo in sanje prejšnjih zbirk zamenja dolgočasna in

ponavljajoča se vsakdanjost gospodinjskih opravil. Vendar pa kljub ponavljajočem se ritmu njenega vsakdana, lirski subjekt le-tega sprejema z veliko mero potrpežljivosti in v njem vidi neko posebno lepoto. Kljub temu, pa je vidna določena distanca do vsega, kar čuti (KERMAUNER 1967: 11-15; PONIŽ 2001: 135). Svet njenega vsakdana je tako sicer še vedno neke vrste kletka, vendar pa v trenutku, ko pogleda v zunanji svet, onkraj varnosti svoje družine, zagleda kaos in grozljivost sveta, ki je hkrati prevelik in premajhen, na svoj lastni način ujet v svojo svetovno vsakdanjost iskanja minljivih užitkov in materializma. (NOVAK POPOV 2003: 262-263)

5.1.4 Ofelija in trojni aksel

Pesniški list *Ofelija in trojni aksel* je izšla leta 1977. Vizualno so pesmi modernizirane, kombiniranje besed zapisanih z velikimi črkami in besed napisanih z malimi črkami je povezan z razpadanjem in razcepitvijo subjekta. V pesmih naslavlja neko neznano žensko, ki bi lahko bila tudi pesničina podzavest. Sebe v pesmih postavi za predmet, je ponižana in podrejena svoji družini. Svet te zbirke so le še fragmentirani ostanki nekdanjega sveta, vendar pa pesnica zaradi tega ne obupuje, temveč se z vitalnostjo, ki je vidna v vseh njenih zbirkah, temu upira, kar vidimo v končni pesmi te zbirke z naslovom *Pripravljaš se Ofelija*. (NOVAK POPOV 2003: 264)

PRIPRAVLJAŠ SE ofelija
RAVNOKAR SI zapustila konzervo shakespearovega duha
CELO URO boš preživela
MED MEZINCEM s trepalnicami
MED TEM KO ti glas za ustnicami poje
MILI BOŽE ŠTO SAM LEPA
NIČ ne moreš zato
NOBENIH zaslug nima
NE SEVERNA ne južna epiderma
NEKO veliko kolo
(Z NEVIDNO osjo)
KI v ljubezni zamenjuje kraj in čas
TE OD POVSOD vrti pred oči
RAVNO ta trenutek
(TAKO SE mi zdi)
JE OFELIJA izpeljala brezhibno trojni aksel
PRED drobnim mehanikom severnega duha
IN ODŠLA
(Saša Vegri, *Pripravljaš se Ofelija, Ofelija in trojni aksel*, 1977)

5.1.5 *Konstelacije*

Zbirko *Konstelacije* je Saša Vegri snovala med leti 1967 in 1979. Pesmi iz zbirke je sama poimenovala »bralne enote« in jih izdala leta 1980. Te »bralne enote« so vsebinsko in formalno rezultat t. i. visokega modernizma. Hkrati predstavljajo vrhunec pesništva Saše Vegri, saj so v tej zbirki njene pesmi dosegle tisto stopnjo, kjer so same sebi namen in postane poezija igranje z zgradbo in smislom oziroma nesmisлом besed. Ciril Zlobec o zbirki pravi, da je eden od »zanimivejših poskusov v modernem slovenskem pesništvu« (ZLOBEC 1980).

Tone Pretnar je v svojem branju *Konstelacij* izpostavil pomembnost nekaterih števil. Zbirka obsega 1079 verzov, število, ki je zmnožek števil 13 in 83, dve drugi števili, katerih pomembnost kaže številčenje strani – skice se pojavijo na straneh 3, 8, 13, 18, 23, 33 in 38. Pretnar je verza 13 in 83 razlagal kot uvajanje bralca v čas – 13. verz »*Samo izokefalija časa*«, in delovanje – 83. verz »*polni stopenih hotenj*«. Besedilo, ki ga sestavi iz večkratnikov števil 13 in 83, naj bi predstavljali skico za branje in razumevanje celotnega besedila. (PRETNAR 1982: 24-26)

Konstelacije, ena najbolj drznih in zanimivih zbirk v osemdesetih letih, imajo veliko skupnega s konstruktivistično poezijo Kosovela in z vizualno poezijo. Način, kako je Vegrijeva zbirka napisala kot celoto, ki prinaša veliko različnih možnosti za branje, in hkrati od bralca pričakuje, da bo sposoben slediti njenemu miselnemu toku, zbirko spremeni v neke vrste umetniško delo ali dogodek. (PONIŽ 2001: 136)

5.2 *TEBI V TIŠINO – ANALIZA ZBIRKE*

Med izidom zbirke *Konstelacije* in *Tebi v tišino* je minilo 21 let. Zbirka *Tebi v tišino* je izšla šele leta 2001. Veliko zaslug za izid pesniške zbirke ima Ivo Svetina, ki je Sašo Vegri prepričal, naj z bralci deli tudi svoje kasnejše pesmi. Svetina je tudi napisal spremno besedo k zbirki. Svetinova spremna beseda je zelo izčrpno napisana in se predvsem osredotoča na dele poezije Saše Vegri, ki se ukvarjajo s temami ljubezni in materinstva. V svoji interpretaciji se bom posvetila tudi drugim temam, s katerimi se pesnica ukvarja, in jih skozi njena besedila poskušala čim bolj nazorno prikazati.

Pesmi iz zbirke *Tebi v tišino* so razdeljene v razdelke z naslovi *beseda*, *ljubezen*, *čas* in *ta svet*. Pesmi so kratke in minimalistično strjene, pogosto so verzi sestavljeni le iz ene besede. Pogosto se pojavlja tudi ponavljanje, ki ustvarja ritem, ki spominja na ljudske pesmi ali pa na psalme:

*Izrekla sem te
kaj bo
kaj bo.
Vesolje je črno,
natančno
kaj bo
kaj bo.
Travnik je zelen,
z rožami prepreden.
Kaj bo
kaj bo?*

Pesem.

(Saša Vegri, *Izrekla sem te, Tebi v tišino*, str. 11, 2001)

Tematsko obsega zbirka veliko različnih vprašanj. Nekaj pesmi govori o ljubezni in materinstvu, druge pa se posvečajo bolj splošnim filozofskim vprašanjem o življenju in smrti ter o moči pisane in govorjene besede. V primerjavi s prejšnjimi zbirkami se v tej pozna, da je v letih, ki so med njihovimi izidi minila, pesnica čustveno še bolj zrela, saj je vidna distanca do tem, ki jih je raziskovala v prejšnjih zbirkah. Zaradi tega so teme precej bolj splošne in univerzalne kot v prejšnjih zbirkah. V nekaterih pesmih v zbirki se, tako kot že v nekaterih pesmih v prejšnjih zbirkah, kaže pesničino poznavanje umetnostne zgodovine, saj v pesmi vključi motive iz del znanih umetnikov (*Koliko misli, Kako stoji Giotto sam*).

V prvem razdelku z naslovom *beseda*, najdemo pesmi, ki govorijo predvsem o moči besed. Pesmi govorijo o možnosti, ki jih imajo besede, kako jih nihče od nas ne more res nadzorovati in kako lahko prizadenejo tako nas kot naše bližnje, veliko lažje in globlje kakor nož »*Besede / se naostrijo same / in sekajo vate in vame*« (Saša Vegri, *Kako zaskeli beseda, Tebi v tišino*, str. 13, 2001). Pesem *Besede* se poleg bolečine, ki jo lahko povzročijo besede, sprašuje tudi o molku in kako »glasna« je včasih lahko tišina. Z odnosom med molkom in besedo se je pesnica ukvarjala že v svoji prvi pesniški zbirki, kjer se je njen naslon na tradicijo kazal v verzih »*z besedami mojega plemena govorim*« (Saša Vegri, *Še vedno rastem, Mesečni konj*, 1958), odnos do tišine pa v verzih »*Dobre in daljne / obale molčanja / sprejmite me*« (Saša Vegri, *Dobre in daljne, Mesečni konj*, 1958). Zadnja pesem v razdelku, *Kdaj*, je bolj ljubezenske narave. V pesmi se Saša Vegri osredotoča na besedo Ti in na njene različne pomene in intimnost, ki jo lahko izraža. To lahko vidimo še posebno v prvem delu pesmi »*Kdaj / je nastala / beseda / ti. / Beseda ljubezni, / beseda besa*« (Saša Vegri, *Kdaj, Tebi v tišino*, str. 14, 2001).

V drugem razdelku z naslovom *ljubezen*, naj bi bile zbrane predvsem pesmi, ki govorijo o ljubezni med partnerjema in o ljubezni matere do otrok. Ljubezenska tematika je vidna tudi v nekaterih pesmih v drugih razdelkih (*Izrekla sem te* in *Kdaj* v razdelku *beseda*). Čeprav naj bi vse pesmi v tem razdelku govorile predvsem o partnerski in materinski ljubezni, se lahko v tukaj vidi tudi tematike lepote, sle, usode in smrti. Ljubezen do njenih otrok in zavedanje, da je ta ljubezen hkrati intimna in unikatna ter splošno univerzalna, značilna za vse matere, je vidna v pesmi *Koliko misli*:

*Koliko misli
da je ljubezen
neminljiva,
samo naša
– v nekem hipu je ostala
na sliki, ki jo gledam.
Vsa Sikstinska kapela,
vse matere božje
naših cerkva
so na njenem obrazu.
Vsi Michelangeli,
Leonardi,
Rafaeli, vsa renesansa
še prej pa Giotto
in še potem
lepi, shizofreno paranoični El Greco
so na njegovem obrazu.
Čudno, ta obraz
sem rodila jaz,
tako neskončno podobna
tisočem žena
pred Kristusom in po njem.
Kako stara je ljubezen
in v hipu večna.*

(Saša Vegri, *Koliko misli, Tebi v tišino*, str. 18, 2001)

V tej pesmi Saša Vegri ljubezen do otrok prikaže kot univerzalno, saj sebe in svojo ljubezen do otrok vidi v obrazu Marije, božje matere. V tem se tudi vidi umetnostnozgodovinska izobrazba Saše Vegri, saj za oris univerzalnosti materinske ljubezni do otroka in otroških čustev do matere uporabi znane upodobitve Kristusa in Marije.

Ljubezen do moža pa se kaže v pesmi *Tvoje zvezde*, kjer ljubezen primerja z vesoljem in zvezdami:

*Tvoje zvezde
so se vrstile,
vse so
na moji dlani
samo bolj južno nebo,
samo bolj severno nebo.
In nikoli
ne bo nihče
vzel zvezde.
Ta čudež živi
in tu
ni znanih dimenzij.
Tu si ...
(Saša Vegri, Tvoje zvezde, Tebi v tišino, str. 17, 2001)*

Pesmi *Kakšni* in *Očetje in matere* se bolj kot na ljubezen osredotočata na odnos do preteklosti oziroma prihodnosti. Še posebno pesem *Kakšni* govori o verigi, ki jo ustvarjajo človeški rodovi, o nadaljevanju rodu in o hkratni pomembnosti in nepomembnosti vsakega posameznika, ki je sicer ključen za njegovo nadaljevanje, a ga prihodnji rodovi pozabijo. V pesmi *Kakšni* se to kaže v verzih »Koga naj prekolnem / ali komu naj se zahvalim / za pogled na ta svet? / Katerega deda, / katero staro mater / naj izberem / iz te dolge vrste / že zdavnaj umrlih ljudi« in »Kaj bodo / izbirali nekoč / otroci mojih otrok / in kje se bo ustavil / ta človeški tok« (Saša Vegri, *Kakšni, Tebi v tišino*, str. 19, 2001), v pesmi *Očetje in matere* pa v verzih »Zdaj je čas sinov, / zdaj je čas hčera« in »Čigav prostor je prst« (Saša Vegri, *Očetje in matere, Tebi v tišino*, str. 20, 2001). Verze iz pesmi *Očetje in matere* »Zakaj jim delamo / bele krste, / zakaj jih polagamo / v zemljo tako mlade?« (Saša Vegri, *Očetje in matere, Tebi v tišino*, str. 20, 2001) bi lahko tudi razumeli kot bolj splošno vprašanje, zakaj se od mladih pričakuje, da se bodo »žrtvovali« za potrebe starejših in si s tem onemogočili ali poslabšali lastno prihodnost ali kako starši omejujejo svoje otroke s svojo ideologijo.

Pesmi *Villonov motiv* in *To so otroci* sta bolj romantične narave. V obeh pesmih se pesnica sprašuje o odnosu med lepoto in ljubeznijo in med »srcem«, ki predstavlja čustva, in »mednožjem«, metonimijo za spolnost. Saša Vegri pogosto uporablja srce za simbol »pravih« čustev, ljubezni, ki ni omejena le na telesno, ampak je univerzalna, nadčasovna in večna.

*Vzdolž ulice greš
in v obraze zreš
potem se ti
v zunanjem očesu
zvrstijo možje in žene
sprahuješ se
ali si zrejo*

*v mednožje
ali srce.*

(Saša Vegri, Villonov motiv, *Tebi v tišino*, str. 22, 2001)

Vprašanje ali ljubimo nekoga, ker se nam zdi lep ali se nam zdi lep, ker ga ljubimo, bolj izrazito najdemo v pesmi *To so otroci*. Verzi »*Mlado telo je lepo. / Mlado telo / živi iz ljubezni / in zanjo*« in »*Kdaj nehamo / poimenovati / ljubezen slepo?*« (Saša Vegri, *To so otroci*, *Tebi v tišino*, str. 23, 2001) lahko kažejo tako na to, da se mladi ljudje bolj osredotočajo na videz, kako ljubijo in dojemajo ljubezen na drugačen način kot jo bodo, ko odrastejo in kako se bo še naprej spreminjala do konca njihovega življenja. Tudi način izražanja ljubezni se skozi odraščanje spreminja. Verzi lahko tudi opisujejo, da imamo raje mlade ljudi, ker mladost velja za lepšo, lahko pa tudi kaže na to, da so staršem otroci lepi, ker jih od rojstva na njih veže brezpogojna ljubezen, a se lahko kljub temu zgodi, da jih starši zapustijo, saj se ljubezen skozi leta ne spreminja le na telesnem vidiku, temveč tudi na čustvenem, postane manj naivna in bolj preračunljiva.

Tretji razdelek nosi naslov *čas*. Ta del govori predvsem o različnih aspektih minevanja časa, življenja, smrti in se sprašuje tudi o nekaterih drugih temah, ki jih prineseta življenje in smrt – vera, bolezen, vojna, ... V ta razdelek bi tematsko lahko uvrstili tudi pesem iz razdelka *ljubezen*, *Neki odhod je pripravljen*, saj govori tudi o smrti in umiranju:

*Katero telo
bo vzletelo,
ni pomembno.
Odhod je.
Najmanjše vlakno
bo prestavljivo.
Telo bo spremenilo lego.
Duša
bo našla
mehko, mahovinasto pot.
Tišina je le dan,
tak dan v oknu
pred neurjem,
ki bo minilo.
Samo mavrični most
je resnica.
Trenutek zlega in dobrega
za tehtanje.*

(Saša Vegri, *Neki odhod je pripravljen*, *Tebi v tišino*, str. 24, 2001)

Poleg tematike smrti in umiranja lahko to pesem razumemo tudi bolj dobesedno, kot odhod iz situacije, ki človeka omejuje in mori, duši. Tak odhod bi človeka osvobodil, mu dal krila, ter omogočil njegovi duši, da si odpočije. Tako lahko zadnje verze razumemo kot oklevanje pred pobegom, poslednji trenutek, ko tehta svojo odločitev.

Pesmi *Obhod v času*, *Ne boste se vrnil* in *Tako vsi polni* se ukvarjajo s podobno tematiko minljivosti kot pesem *Neki odhod je pripravljen*. Pesem *Obhod v času* že z naslovom spominja na krog življenja. To še bolj nazorno izrazi z verzi »Nekje, v tej krožnici, / boš vstopil / in hoja se prične« in »Nekje, v tej krožnici, / boš vstopil / in rezilo tanko / prebode te« (Saša Vegri, *Obhod v času, Tebi v tišino*, str. 27, 2001). Pesem *Tako vsi polni* je napisana v drugi osebi množine in nagovarja otroke, ki se brezskrbno igrajo in se ne zavedajo lastne minljivosti. V tej pesmi se lahko zazna tudi njeno skrb za otroke, ki so jim čas, njegovo minevanje ter nevarnosti, ki nanje lahko prežijo v življenju, nepomembni.

Odhajajo dolgonogi in *Prišli so ljudje* bi lahko interpretirali kot pesmi, ki se ukvarjata s tematiko sovraštva in zavisti ter njenimi posledicami. *Odhajajo dolgonogi* z verzi »*Odhajajo dolgonogi, / že stoletja enako / tršate rasti, / da jim izurijo roke / da jim izurijo noge / da jim izurijo glave / za smrt iz vseh strani*« in »*Odhajajo, dolgoroki, / dolgonogi, / nasmejanih glav. Stojim in mislim: / od koga je / - od koga / in od kod / se koti / stoletja izmišljen prav?*« (Saša Vegri, *Odhajajo dolgonogi, Tebi v tišino*, str. 28-29, 2001) spominjajo na vojake, ki odhajajo v vojno, ne da bi se dobro zavedali, za kaj se pravzaprav borijo in srečno odhajajo na bojišče, čeprav se morda ne bodo vrnil. Pesem *Prišli so ljudje* se ukvarja s sovraštvom, ki ga čutijo nekateri ljudje, in z zavistjo, ki jo v njih vzbujajo tisti, ki jo lahko čutijo, kar v njih povzroča še večje sovrašтво. V tej pesmi uporabi Vegrijeva slepoto kot metaforo za ljudi, ki so slepi za lepoto in ljubezen okoli njih »*Prišli so ljudje / slepi, / ki nimajo rok / kot ljubezen, / imajo le / ortodoksno mrzlico / in v slepih pogledih / jim konice zavisti / poganjajo vztrajno, / da mimoidoče boli*.« (Saša Vegri, *Prišli so ljudje, Tebi v tišino*, str. 33, 2001). Kot kontrast ljudem, ki ne poznajo ljubezni, je Saša Vegri postavila neko drugo osebo »*Ti slepote nisi poznal / in vsega, / kar ona stori. / Tih plamen te je žgal / (ne v krogu, / v pentagonu / te je upepelil). / Tvoja krhkost in samotnost / še tli*.« (Saša Vegri, *Prišli so ljudje, Tebi v tišino*, str. 33, 2001). Ta oseba, »ti«, predstavlja vse, ki so ohranili empatijo do svojih soljudi, zaznamuje pa jih krhkost in samotnost. Njihov plamen, ki tiho žge, greje tiste, običajne ljudi, ki so ujeti med slepoto in ognjem.

Pesem *S časom*, bi lahko predstavljala borbo z boleznijo ali pa z negativnimi mislimi, ki povzročajo sovraštvo do drugih, ne da bi za to imeli kakršen koli razlog, le zato, ker so drugačni, ali pa ker so nas od malega tako učili:

*S časom
razjedaš
in mehko ubijaš.*

*Vsak
greje ubijalca
s svojo
ožiljno močjo.*

*Vsak nosi
stečena stoletja
sovraštva
lobanjsko kostjo.*

(Saša Vegri, *S časom, Tebi v tišino*, str. 34, 2001)

Pesem *Kako stoji Giotto sam*, ponovno uporablja tematiko slepote, ki je vidna že v pesmi *Prišli so ljudje*. V tem primeru, bi zaradi konteksta pesmi, ki omenja Giotto in Assisi, lahko to slepoto povezali ne samo s slepoto sovraštva, temveč tudi s slepoto, ki subjektu preprečuje, da bi našel vero in upanje v prihodnost. Omenjanje Giotto tudi navezuje na pesem *Koliko misli*, ki prav tako kaže na pesničino umetnostnozgodovinsko izobrazbo.

Zadnji razdelek v pesniški zbirki se imenuje *ta svet*. V tem razdelku se pesnica posveča bolj splošnim temam življenja in sveta. V pesmi *Ta svet* se sprašuje po izviru sveta in parafrazira podobna vprašanja, ki si jih je zastavljala že v drugih pesmih – kdo sem? Od kod sem? Poleg tega se sprašuje tudi o svojem dožemanju sveta okoli nje.

*Ta svet,
ki se je naselil,
da bi bil pripravljen za sprejem neke vrste.*

*Katere?
Ta svet,
ki mi prihaja
v celice
in usodno posega
vame.*

*Odkod?
Je to prisotnost,
ali norost?
Ali se v meni
končuje
ali začenja?*

(Saša Vegri, *Ta svet, Tebi v tišino*, str. 40, 2001)

V pesmi *Kadar me razgrnete* primerja svoje telo z načrtom mesta, vključi pa idejo neba in zvezd, ki jih opisuje tudi v pesmi *Tvoje zvezde* in ki predstavljajo odtis njenega partnerja.

*Kadar me razgrnete
kot plan mesta
in pogledate,
katere so moje
glavne prometne žile,
se začudite,
da je na njih odtisnjena
tudi karta neba,
da je zvezda
na strehah hiš,
da sta nebo in miš
tako blizu.*

*Potem
vas do nezavesti zbesni,
da ima toliko slepih ulic,
ki nikamor ne peljejo,
ki vam zmanjšujejo
hitrost in take reči.
Potem je tu moje jedro
v obliki srca,
ta romantična
malomeščanska puhlica.
Hej ti,
ki gledaš v ta plan,
eden od naju
je bolan.*

(Saša Vegri, *Kadar me razgrnete, Tebi v tišino*, str. 39, 2001)

Za svoje jedro v pesmi poimenuje svoje srce, ki ga nato opiše kot »romantično malomeščansko puhlico«. Človeku, ki jo preučuje, z verzi »Hej ti, / ki gledaš v ta plan, / eden od naju / je bolan.« (Saša Vegri, *Kadar me razgrnete, Tebi v tišino*, str. 39, 2001) predstavi izziv, naj ugotovi ali je bolj »bolna« ona, ker še vedno verjame v romantiko, ali gledalec, kot pripadnik materialistične in racionalistične kulture, ki v ljubezen in romantiko ne verjame več.

Verze v pesmi *Kako plačujemo davek krvi* »Hujše je / kadar se / ta prostor naelektri. / Zazdi se ti, / da si odrezan / od talne plasti, / da je tok, / ki teče, / edini vzrok.« (Saša Vegri, *Kako plačujemo davek krvi, Tebi v tišino*, str. 38, 2001), bi lahko interpretirali na dva načina. Naelektrenost bi lahko predstavljala tako ljubezen in erotiko, kakor tudi sovraštvo, saj so vsa čustva med seboj povezana in prepletena. Tako bi lahko pesem predstavljala tudi prepir med partnerjema.

Zbirka *Tebi v tišino* se ukvarja z vprašanji, ki si jih ljudje vsakodnevno zastavljamo ob interakciji s svetom okoli nas. V zbirki se Saša Vegri ukvarja s tematikami od ljubezni, erotike in materinstva do bolezni, smrti in sovraštva. V prejšnjih zbirkah je viden njen razvoj od mladega in v nekaterih stvareh še naivnega dekleta, ki je prvič začelo spoznavati ljubezen. V zbirki *Mesečni konj* jo je ta ljubezen in erotika, ki jo je prinesla s seboj, odpeljala iz njenega preprostega in naravnega sveta otroštva. Druga zbirka nam predstavlja Sašo Vegri kot žensko, ki se začenja spoprijemati z vsakdanjostjo življenja meščanske ženske, v kateri ni več pravljíčnosti, ki ga je vsebovalo njeno otroštvo. Na mesto njene otroške naivnosti so stopile vsakdanje skrbi, kuhinjska opravila, zakonske težave in vzgoja otrok. Skozi zbirke *Zajtrkujem v urejenem naročju* in *Ofelija in trojni aksel* najpomembnejšo mesto prevzame njena ljubezen do svojih otrok, ki prevzameta vlogo neke metafizične sile, okoli katere se vrti njeno življenje. Pesnica je v teh zbirkah hkrati center, okoli katerega se vrti njena družina, hkrati pa mati, ki v želji za dobrobit svojih otrok na nek način žrtvuje lastno identiteto. Še vedno piše tudi o ljubezni do svojega moža, vendar pa v zbirkah po *Mesečnem konju* v njenih pesmih ne zasledimo takšne strasti in erotičnega naboja kot jih vidimo v pesmih pesnic kot je denimo Mila Kačič. Zbirka *Konstelacije* je oblikovno najbolj modernistična med njenimi zbirkami, vendar pa ji nekateri očitajo, da je z izpostavljanjem konstrukcijske plati zbirke, le-ta izgubila nekaj vsebinske vrednosti. Pesmi v zbirki *Tebi v tišino* vsebinsko nadaljujejo teme iz prejšnjih zbirk, vendar pa jih odlikuje glas pesnice, ki se v jeseni svojega življenja ozira na vse, kar je preživela z določeno mero distance in izkušenj. Tako imajo pesmi v zbirki kvaliteto jasnosti in čistosti, tako oblikovno kot vsebinsko. S tem je zbirka *Tebi v tišino* jasen povzetek tem, ki jih je pesnica obravnavala skozi celotno življenje in jih je v tej zbirki aplicirala na veliko bolj univerzalen način.

6 ZAKLJUČEK

Tebi v tišino, poslednja pesniška zbirka pesnice Saše Vegri, v marsičem predstavlja nadaljevanje prejšnjih pesničinih pesniških zbirk za odrasle. Kljub temu, da se je s podobnimi tematikami ukvarjala že v prejšnjih zbirkah, pa *Tebi v tišino* predstavlja nov in svež pogled na teme ljubezni, materinstva in odnosa do sveta in okolice. Tako v slogovnem kot tudi v vsebinskem smislu lahko v tej pesniški zbirki vidimo izredno jasnost in izčiščenost čustev in idej, ki so rezultat zrelosti pesnice.

Pesničina modernističnost se v tej zbirki ne kaže več v takšni meri, kot je vidna v zbirkah kot sta Ofelija in trojni aksel in še posebno v zbirki Konstelacije, ki velja za enega od vrhuncev slovenske visoko modernistične poezije. Modernistično formo je v tej zbirki zamenjal minimalizem izražanja, saj je pesnica vsako besedo, ki jo je v svojih pesmih uporabila, uspela nabiti z večplastnostjo pomenov do te mere, da nobena beseda v pesmi ni odveč, z odstranitvijo ene besede bi lahko celotna pesem spremenila pomen. V tem je tudi vidna delna vrnitev k njeni zgodnejši poeziji, kot je vidna v zbirkah *Mesečni konj* in *Naplavljeni plen*. Saša Vegri uporablja zelo splošne simbole, ki zaradi omejene količine besed in nejasnega konteksta, omogočajo zelo raznoliko in univerzalno razlago pesmi. Ker je možnih tako veliko različnih, v nekaterih primerih popolnoma nasprotujočih si razlag, ki so v veliki meri odvisne od bralčevih lastnih življenjskih izkušenj, se njenih pesmi ne da zanesljivo interpretirati. Velika vključenost simbolov in tem iz umetnostne zgodovine tudi otežuje razumevanje nekaterih pesmi za bralce, ki nimajo znanja iz področja umetnostne zgodovine.

Zbirka *Tebi v tišino* zelo jasno in čisto deluje že, če jo bralec bere samo, v primeru pa da je zbirka postavljena v kontekst pesničinih preostalih zbirk, se bralcu odpre edinstven vpogled v pesničino življenje, saj se glavne tematike v poeziji Saše Vegri v veliki meri vrtijo okoli mehurčka, ki ga ustvari njena družina. Čeprav se tematika pesmi Saše Vegri v veliki meri tiče notranjega, varnega sveta žene, matere in gospodinje srednjega razreda, z vsemi svojimi dobrimi in slabimi platmi, pa pesnici uspe, da to njene poezije ne omeji. Prej bi se lahko reklo, da je ravno omejenost sveta, ki nastopa v poeziji Saše Vegri, pesnici omogočil, da je to preslikala na zunanji svet in s tem ustvarila drugačen, a nič manj pomemben pogled na ideje, ki jih predstavlja modernizem. Ljudje in stvari, ki nastopajo v pesničinem gospodinjskem svetu, in ponavljajoči se opravki predstavljajo modernistično nepovezanost in odtujenost od sveta. Z njimi razlepotenje poezije prikaže na zelo preprost, a zelo učinkovit način.

POVZETEK

V diplomski nalogi sem predstavila življenje in delo slovenske pesnice Albine Vodopivec, znane pod umetniškim imenom Saša Vegri. Glavni del diplomske naloge je predstavljala analiza njene zadnje pesniške zbirke za odrasle z naslovom *Tebi v tišino*, ki je izšla leta 2001. Za to, da bi lahko čim bolj predstavila teme in slog pisanja v zbirki *Tebi v tišino*, sem predstavila tudi različne analize njenih prejšnjih zbirk *Mesečni konj* (1958), *Naplavljeni plen* (1961), *Zajtrkujem v urejenem naročju* (1967), *Ofelija in trojni aksel* (1977) in *Konstelacije* (1980). Poleg tega sem tudi na kratko orisala sloga, ki se v literaturi najpogosteje pojavljata v povezavi z njenim delom, to sta intimizem in modernizem. Vsaka od pesniških zbirk, ki jih je napisala Saša Vegri za odrasle, kaže na različne poglede na isto temo. Zbirka *Mesečni konj* pogosto kaže na vpliv narave in na odnos narave in pesnice. Zbirka predstavlja prehod med dekletom, ki je še sanjavo in naivno, del narave, ki jo obkroža, a se že spreminja v žensko, v kateri je moški obudil strast. To žensko strast Saša Vegri primerja z neukrotljivostjo narave, moškega pa z žrebcom. Naslednja zbirka se že obrača k tematiki, ki je pomemben del vseh kasnejših pesniških zbirk Saše Vegri, k tematiki materinstva. V delih zbirke *Naplavljeni plen* je še vidna erotika iz prve zbirke, še vedno je zelo pomemben odnos med možem in ženo, vendar to ni več idealizirana in naivna ljubezen, ki jo še lahko vidimo v prejšnji zbirki. Tematika materinstva prevlada v zbirki *Zajtrkujem v urejenem naročju*. Tu je subjekt ujet v omejen družinski svet, ki ni idealiziran, temveč modernistično razlepoten, napolnjen s ponavljajočimi se dogodki, kot so kuhanje, pospravljanje, ... Odnos med možem in ženo ni več plameneč ogenj, temveč bolj vsakdanja ljubezen umirjenega vsakdana. Ujetost v vsakdan subjekta ne utruja, še vedno se v pesmih Saše Vegri pozna njen neuničljiv vitalizem, ki se ohrani v vseh kasnejših zbirkah. Ideja metafizičnega, ki je prisoten v vseh modernističnih pesniških zbirkah, se pri Saši Vegri kaže v njenem odnosu do njenih hčerk, ki je pogosto primerjan z idejami iz krščanstva in z velikimi deli starih mojstrov, Rafaela, Michelangela, v krščanski umetnosti. Odtujenost od sveta je vidna v njeni preslikavi omejenosti njenega malega družinskega okolja na celotno okolico, ko ob pogledu čez balkon vidi svet kot kaotičen in strašljiv. Zbirka *Tebi v tišino* opisuje teme, ki jih je Saša Vegri začela že v prejšnjih zbirkah, vendar na veliko bolj minimalističen in izčiščen način. Zbirko definira čistost in jasnost, ki jo je pesnica dosegla z zrelostjo. Materinstvo je še vedno zelo pomembna tema njenih pesmi, vendar so sedaj njeni otroci že odrasli, ona jim le posoja glas, dokler ne prevzamejo svojega mesta pod soncem, starše pa poziva naj svojim otrokom pustijo, da dosežejo svoj potencial.

7 VIRI IN LITERATURA

- Marjan Brezovar, Saša Vegri. Mesečni konj, *Naša sodobnost*, VIII/1, 1960, pp. 88-89.
- France Novak, Saša Vegri. Naplavljeni plen, *Naša sodobnost*, X/8-9, 1962, pp. 845-846.
- Irena Novak Popov, *Sprehodi po slovenski poeziji*, Maribor, 2003.
- Irena Novak Popov, *Novi sprehodi po slovenski poeziji*, Slavistična knjižnica 19, Ljubljana 2014.
- Boris Paternu, Razvoj in tipologija slovenske književnosti, *Jezik in slovstvo*, XI/8, 1966, pp. 246-252.
- France Pibernik, *Med tradicijo in modernizmom. Pričevanja o sodobni poeziji*, Ljubljana, 1978.
- France Pibernik, Saša Vegri. Zajtrkujem v urejenem naročju, *Sodobnost*, XV/10, 1967, pp. 1046-1048.
- Denis Poniž, O avantgardi in modernizmu, *Sodobnost*, XXX/11, 1982, pp. 1053-1059.
- Denis Poniž, *Slovenska lirika 1950–2000*, Ljubljana, 2001.
- Tone Pretnar, Za tako reč ni taka reč. Poskus branja Konstelacij Saše Vegri, *Jezik in slovstvo*, XXVIII/1, 1982, pp. 24-26.
- Saša Vegri, *Kaj se zgodi, če kdo ne spi* (spremna beseda Berta Golob), Ljubljana, 1991.
- Saša Vegri, *Konstelacije* (spremna beseda Ciril Zlobec), Ljubljana, 1980.
- Saša Vegri, *Mesečni konj*, Ljubljana, 1958.
- Saša Vegri, *Naplavljeni plen*, Ljubljana, 1961.
- Saša Vegri, *Ofelija in trojni aksel in Zajtrkujem v urejenem naročju*, Ljubljana, 2006.
- Saša Vegri, *Tebi v tišino* (spremna beseda Ivo Svetina), Ljubljana, 2001.
- Saša Vegri, *Zajtrkujem v urejenem naročju* (spremna beseda Taras Kermauner), Koper, 1967.
- Saša Vegri*, <http://www.slovenska-biografija.si/oseba/sbi799114/> dostop 1. 7. 2014